

КЕРІВНИК, ПЕДАГОГ, УЧЕНИЙ

*Прекрасна посада бути
на землі людиною.*

Максим Горький

П'ять років тому пішов з життя видатний вчений, талановитий організатор освітньої галузі, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, заслужений працівник народної освіти Української РСР Олександр Федотович Явоненко, який пропрацював більше 23 років ректором Чернігівського державного педагогічного інституту (з березня 1998 р – педагогічний університет).

Професор О.Ф. Явоненко успішно, відповідно до соціальних та економічних змін, які відбувалися в країні, очолював Чернігівську вищу школу. За час його керівництва 23 випуски молодих спеціалістів (20766 випускників) роз'їхалися по всій Україні, з вдячністю згадуючи професорсько-викладацький склад і, звичайно, талановитого керівника, організатора, педагога і вченого Олександра Федотовича Явоненка.

За ініціативою О.Ф. Явоненка створено хіміко-біологічний і психолого-педагогічний факультети, відкрито 15 нових спеціальностей, аспірантуру й докторантуру, Інститут післядипломної освіти, Обласний педагогічний ліцей для обдарованої сільської молоді. Клопітка робота по добору й вихованню кадрів дала позитивні результати: чисельність викладачів з науковими ступеннями й званнями зросла з 37 відсотків у 1983 р. до 65 відсотків у 2000 р.

Завдяки зусиллям ректора зміцніла навчально-технічна база навчального закладу: зведено дев'ятиповерховий студентський гуртожиток, спортивний корпус, відкрито їдальню на 200 місць, санаторій-профілакторій, переобладнано навчальні корпуси двох факультетів: історичного та фізичного виховання.

Як керівник, професор Явоненко О.Ф. послідовно й успішно забезпечував системний і комплексний підхід до підготовки майбутнього творчого вчителя, значну увагу приділяв психолого-педагогічній і методичній підготовці спеціаліста. Під його редакцією складено навчальний план нової для педагогічних ВНЗ України спеціальності "Хімія і екологія".

Створення за його ініціативи факультетських кафедр педагогіки, психології та методики викладання профільюючих дисциплін посилило міжпредметні зв'язки, синтезувало елементи комплексності в інтеграції університетських кафедр і шкіл. На підставі багаторічного

експерименту на факультетах введено нову форму підсумкового комплексного екзамену – державного кваліфікаційного.

Ним цілеспрямовано проводилася робота з подальшого вдосконалення навчального процесу, ґрунтовного перегляду навчальних планів і програм для підготовки фахівців за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями: Бакалавр, Спеціаліст, Магістр. Перехід до ступеневої освіти вимагав розробку державних стандартів, впровадження сучасних технологій підготовки фахівця, формування та втілення новітніх методів контролю якості освіти. Згідно наказу МОН України державний стандарт освіти з хімії для педагогічних ВНЗ створювався головним чином викладачами кафедри хімії під керівництвом члена-кореспондента Академії педагогічних наук України проф. О.Ф. Явоненка.

Наукова робота професорсько-викладацького складу постійно була у полі зору проф. О.Ф. Явоненка. Як передбачливий керівник Олександр Федотович сам був прикладом творчого науковця – очолював науково-дослідну лабораторію з біохімії, на базі якої було виконано ряд дисертаційних робіт. Здобутки О.Ф. Явоненка та його школи – це формування нового напрямку в біологічних науках – екологічної біохімії тварин, і вагомий вклад у розвиток педагогічної освіти. Разом з тим підсумкові життєві здобутки людини – це не тільки формальна констатація досягнень, а плід її тривалої, напруженої творчої праці, розвиток діяльності вченого, педагога і управлінця від ідеї, через дослідження, перевірку та утвердження правоти висновків до практичної реалізації створеного ним. Саме такий алгоритм діяльності був притаманний завжди творчо неспокійній натурі О.Ф. Явоненка. Він автор понад 180 наукових праць з біохімії та психолого-педагогічних наук, співавтор навчальних посібників "Химия и биологическая химия" (1988), за яким навчалися студенти багатьох ВНЗ Радянського Союзу, "Біохімія" (2000), "Практикум з біологічної хімії" (2003).

Плідна праця професора, доктора біологічних наук, члена-кореспондента АПН України, Заслуженого працівника народної освіти УРСР, дійсного члена Міжнародної кадрової академії О.Ф. Явоненка високо оцінена державою: кавалер орденів Трудового Червоного Прапора (1978), "За заслуги" III ступеня (1999); нагороджений медалями А.С. Макаренка, "За заслуги в освіті", "Ветеран праці", золотою медаллю "К.Д. Ушинський".

Діяльна, творча, багатогранна натура О.Ф. Явоненка не вміщувалася у межі стереотипних якостей формального чиновника. Це проявлялося у людському ставленні до студентів, нетрадиційній формі організації занять з біохімії, при вирішенні виробничих, побутових питань працівників університету та колег.

Закладені О.Ф. Явоненком у Чернігівський період його керівництва ідеї, організаторські заходи та створення ним згуртованої команди відповідальних і творчо працюючих виконавців послужило основою для розвитку та утвердження Чернігівського державного педагогічного університету, що перетворило його в знаний в Україні та за її межами центр підготовки вчителів та науково-методичних кадрів.

З повагою і шаную

ректор
Чернігівського національного
педагогічного університету
імені Т.Г. Шевченка,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України

М.О. Носко